

- מעריב
- <
- חדשות מהארץ והעולם
- <
- פוליטי-מדיני

הדפס **חדשות מהארץ והעולם** פוליטי-מד

המזרחן שניהל קשרים עם בכירי חמאס: "לא היו לי אשליות"

ד"ר גרשון בסקין, שקיים במשך למעלה מעשור קשרים עם בכירי חמאס, והכשיר את הקרקע לעסקת שליט מסביר למה 7.10 שינה את כל כללי המשחק וכיצד ניתן לקדם את השבת החטופים הביתה

תגיות:

חמאס / מלחמת לבנון השנייה / גלעד שליט / חטופים / נחשון וקסמן / אורון שאול / הדר גולדין / אהוד גולדווטר / אלדד רגב / מלחמת חרבות ברזל

ד"ר גרשון בסקין (צילום: יוסי אלוני)

ששון נוריאל ז"ל היה בן בית ביישובים הערביים ודיבר את שפתם. ב-2005 נחטף על ידי חמאס, עונה ונרצח. ד"ר **גרשון בסקין**, קרוב משפחתו ומומחה למזרח התיכון שתיווך בעסקת **גלעד שליט**, ניסה לשווא להצילו. "ששון היה בן דוד של אשתי", הוא מספר היום. "היה לו מפעל ממתקים במישור אדומים, ואחד הפועלים שלו היה אח של בכיר חמאס בגדה. השב"כ ניסה לגייס את הפועל נגד אחיו, ופנה לששון להפעיל עליו לחץ כדי שיסכים. אבל הפועל סירב, אז השב"כ דרש מששון לפטר אותו.

[בלי מחבלים עם דם על הידיים: אלו הקווים האדומים של ישראל לעסקת](#)

[חטופים](#)

[לקראת עסקה? חמאס הסכים לשחרור 50 חטופים תמורת שלושה ימי הפוגה](#)

"אחרי כמה שנים ששון פגש את הפועל במפעל אחר. הפועל אמר לששון שיש מפעל ממתקים דומה לשלו שנסגר ברמאללה ומוכרים את הציוד שלו בזול. ככה הוא פיתה אותו להגיע לרמאללה ושם הוא נחטף".

בסקין היה אז בדיוק בשווייץ בכנס בינלאומי על עתיד ירושלים שארגן מטעם מכון איפקרי לקידום פתרון לסכסוך הישראלי-פלסטיני, כשאשתו התקשרה, סיפרה שששון נעלם וביקשה שיפעיל את קשריו. "התקשרתי לעמית שלי **חנא סניורה**, והוא נסע לרמאללה ושאל על ששון במשטרה ובביטחון המסכל ולא מצא כלום. אחרי כמה ימים חמאס שחרר סרטון של ששון כשהוא פצוע ואזוק ומרהיב לעחרר אחורית פלחוריות רחמורה לחיו. אלו היו נעווחיו האחרונות

ימזיק לטווח ארוך של 10 שנים בלבד. כנראה הבינו שהשב"כ עלה עליהם, ולכן שחטו אותו וזרקו ברחוב. היינו בהלוויה שלו, ושם נשבעתי לעצמי שאם אי פעם מישהו יבקש את עזרתי להציל חיים, לא אנוח ולא אשקוט ואעשה הכל כדי להגיש עזרה".

בסקין הבטיח וקיים. הוא ניצל את קשריו הטובים עם הפלסטינים בעזה ובגדה כדי לסייע לשחרור שליט. במשך חמש שנים פעל כאיש צללים מול בכיר חמאס **ראזי חמד**, ובזכותו הושגה פריצת דרך במו"מ שהובילה לשחרור 1,027 אסירים פלסטינים תמורת החייל הישראלי. בסקין היה פעיל גם בערוצים הבלתי רשמיים שניסו לקדם את שחרור החייל החטוף **נחשון וקסמן** ז"ל, והיה מעורב בשחרור גופות החטופים **אהוד גולדווסר** ו**אלדד רגב**.

תרומתו המכרעת לשחרור שליט הפכה אותו למבוקש בקרב משפחות החטופים האומללות הפועלות מאז 7 באוקטובר להשבת יקיריהן. "כדי לקדם עסקה חלקית, אפילו לא כולם תמורת כולם, נדרשת הפוגה בלחימה", קובע בסקין. "יוחד עם זאת, אין ודאות שאם יהיה פסק זמן, תהיה עסקה. מה שבטוח הוא שאם לא תהיה הפוגה לא תהיה עסקה. אבל הסיכון לא גדול, כי לא צריך לשנות את מטרות המלחמה ולא צריך להפסיק אותה".

פסק זמן זה לא הפסקת המלחמה?

"לא. זה רק עיכוב ועצירה לצורך הדבר הכי חשוב הפעם הזאת. כל חטוף שחוזר הוא עולם ומלואו, ואפשר לעצור לכמה ימים כדי לשחרר אותו. אם נראה שחמאס משחק משחקים, תמיד נוכל להפר את ההפוגה. אפשר לתרץ אותה בזה שהאמריקאים לוחצים או שהצדדים שמתווכים מבטיחים לקדם עסקה גדולה. אבל כרגע התפיסה המדינית אומרת שהלוחמה בעזה היא הדבר החשוב, ושרק אם נדרוך במקומות הכי רגישים של חמאס, במנהרות ובפירים, בבתי החולים ובבתי הספר, זה מה שיגרום לו להגיע לעסקה ולשחרר את החטופים. והם טועים".

למה?

"כי זה גורם בדיוק לתוצאה ההפוכה. זה רק יקשיח את חמאס ויגרום לו לסגת מעסקה. ברגע שניכנס פנימה עם חיילים, רובוטים או חומרי נפץ, זה לא יקדם עסקת חטופים ולא יביא את התוצאה של ריכוך חמאס. להפך".

ישראל ניסתה את הגישה הזו בתחילת המלחמה, כשעיכבה את הכניסה הקרקעית ונתנה הזדמנות לחמאס ולמתווכים לקדם עסקה, אבל ארגון הטרור שיקר ושיחק בנו, וניצל את הנכונות כדי למשוך את הזמן.

"אני חושב שזו הייתה פרשנות שלנו. חמאס טען שהוא צריך זמן להגיע לכל החטופים. בימים הראשונים חמאס לא שלט על כל החטופים".

אז מה השתנה?

"להערכת חמאס שולט שליטה מלאה על כל החטופים, גם על אלו שאינם בידיו. הוא לא יאפשר לאף אחד אחר שליטה על הדבר שחשוב לסנוואר אפילו

יותר מחייו. בשלב הזה אף אחד לא מדבר על כולם תמורת כולם, אלא על עסקה קטנה יותר שכוללת את הנשים, הילדים והקשישים. על זה עובדים היום גם הישראלים, וגם המצרים והקטארים, ואולי יש ערוץ שלישי בלבנון. פניתי למי שאמור להיות אחראי על הערוץ הזה, והוא לא ענה לי. יכול להיות שמסיבה טובה.

"אבל גם יכול להיות שאני טועה, כי אין תקדים בכל ההיסטוריה העולמית למצב כזה של חטיפה. הדבר הכי קרוב היה חטיפת כיתת הילדות בניגריה. אי אפשר לצפות את ההתנהגות של חמאס אחרי הדברים שעשו ב־7 באוקטובר. זה הפך אותם ללא אנושיים. כאדם שדיבר איתם 17 שנה אני אומר היום שהם לא ראויים להתקיים יותר".

ולפני 7 באוקטובר?

"מאז 2008 אמרתי וחזרתי ואמרתי באולפני הטלוויזיה בישראל נגד כל הגנרלים במילואים שישבו שם, שאי אפשר לקבל את הקונספציה שחמאס מורתע. אי אפשר לקוות שאם ניתן להם עבודה או נעביר להם מזוודות של מיליונים זה יקנה לנו שקט כי כנגד ארגון כמו חמאס אי אפשר ליצור הרתעה. אמרתי להם, תסלחו לי, אבל אתם לא מכירים את הארגון הזה. חמאס זה אנשים שמקדשים את המוות.

"מ־2008 הם התחילו לגייס לכוח העילית הנוח'בה ממשפחות שכולות. אחרי כל סבב איתנו הם הלכו לאנשים שאיבדו את בתיהם או את בני משפחותיהם וגייסו את הילדים שלהם להילחם ולמות למען פלסטין, המולדת או אל־אקצא ולהשיג נקמה. אנחנו אמרנו, אנחנו מכים בחמאס, השגנו הרתעה לשלוש וחמש שנים, ואני אמרתי, כנגד חמאס לא השגנו שום הרתעה, כי חמאס קובע מתי הוא נלחם ומתי הוא מפסיק להילחם. כל הפסקת אש שהשגנו הייתה החלטה של חמאס. לא החלטה של ישראל. למרבה הזוועה, ב־7 באוקטובר גילינו עד כמה צדקתי".

בעשור האחרון ולאורך זמן היה בסקין שותף צללים בניסיונות שלא צלחו לשחרר את גופות החללים הדר גולדין ואורון שאול. "זה הגיע למבוי סתום, כי חמאס דרש לשחרר רוצחים עם דם כבד על הידיים, וישראל סירבה, זה היה קו אדום", מספר בסקין. באותו שלב כבר צבר שנות עבודה והיכרות קרובה עם גורמים פלסטיניים, אבל כשחמאס עלה לשלטון בעזה, לבסקין לא הייתה היכרות עם ארגון הטרור.

"הגעתי לכנס בקהיר על פיתוח כלכלי אזורי. הייתי הישראלי היחיד שם, ופגשתי את מוחמד סמחורי מעזה, שלימד באוניברסיטה של פת"ח והוא הכיר לי את פרופ' מוחמד מיגדד, כלכלן מאוניברסיטת עזה ואיש חמאס שמעולם לא פגש ישראלי. ישבנו שש שעות ביחד, בכל רגע פנוי יצאנו החוצה ודיברנו על פוליטיקה ותיאולוגיה. זה מאוד הזכיר לי את השיחות שניהלנו עם פלסטינים בשנות ה־70. אבל לעומת אנשי אש"ף, חמאס מאמינים שיהודים זה לא עם אלא דת, ולא מגיע להם מדינה".

בן הדוד של אשתך נרצח על ידי חמאס ואתה מנהל עם נציג שלו שיחה על כוס קפה?

"כן. הוא פרופסור לכלכלה. הוא לא מחזיק סכין. בתור מי שהקים מכון ישראלי־פלסטיני משותף ובתור מי שהתנדב בבניית קשרים עם קהילות, אימצתי לעצמי מדיניות שאני מוכן לדבר עם כל מי שמוכן לדבר איתי כל עוד הוא לא מאיים עליי, לא רוצה להרוג אותי ובא לשיחה עם ראש פתוח. אם יש סיכוי לשינוי, אין לי קווים אדומים. מיגדד לא רצח אף אחד, והוא נסע מעזה לקהיר לחפש שיח. אז אחרי שסיימנו לדבר, הצעתי לו שנמסד שיח ישראלי־חמאסי.

"חזרתי לארץ ובדקתי עם עורכי דין את המגבלות החוקיות לשיח כזה, ומצאתי ארבע מדינות שהיו מוכנות לארח אותו: נורווגיה, שווייץ, טורקיה ורוסיה. ביקשתי מפרופ' מיגדד לשלוח לבקשת הרוסים צילומים של הדרכונים של החברים שלו שירצו להיות חלק מקבוצת השיח, וגייסתי קבוצה מכובדת גם מהצד הישראלי, ואחרי שבועיים המתנה, פרופ' מיגדד אמר לי שהחברים שלו מפחדים לנסוע אלינו. אז נסעתי לעזה אליהם".

אל חמאס? אנחנו מדברים פחות או יותר על תקופת ההתנתקות?

"כן, אבל הייתי מודיע לחברים מהקהילה העסקית או מהביטחון ומישהו היה אוסף אותי. הפעם לא סיפרתי לאף אחד, שכרתי נהג מונית שליווה אותי וביחד נסענו לאוניברסיטה האסלאמית, שהבניין הכי מרשים שלה הוא הפקולטה להנדסה שבנו האמריקאים. מתוכה יצאו כל תכנוני הרקטות והקסאמים. ישבתי שם עם מיגדד ואקדמאים נוספים, והם אמרו לי שבלי אישור של הנהגת חמאס הם לא יוכלו להצטרף. אז נכנסתי לאוטו של מיגדד ונסענו למשרד ראש הממשלה של חמאס לקבל את האישורים. בכניסה היו מאבטחים שדרשו תעודת זהות. נתתי להם את תעודת הזהות הישראלית שלי, והם אמרו לי,

אשכרה?

"עמדתי עשרה מטרים מאיסמעיל הנייה, נכנסתי למשרדו של אחמד יוסף, אחד ממייסדי חמאס ויועצו של הנייה וישבתי איתו שעתים. בסיומם יוסף אמר, אני אצטרף לקבוצה. שמחתי וחזרתי לישראל. ואחרי שבועיים מיגדד יצר קשר וסיפר שהנהגת חמאס בסוריה הטילה על זה וטו".

שנה לאחר מכן, ביוני 2006, פרצה ההתקפה על בסיס צה"ל בכרם שלום. בסקין היה אז בכנס נוסף של פורום ארגוני השלום בצד הירדני של ים המלח. "כשחצינו את הגבול לישראל, שמענו שיש שני הרוגים וחייל חטוף. החל מבצע גשמי קיץ, ושבוע לאחר מכן מתקשר אליי פרופ' מיגדד ואומר, אין לנו מים וחשמל בעזה ומפגיזים אותנו. חייבים לעשות משהו. שאלתי, מה אפשר לעשות, והוא השיב, בוא ננסה לפתח ערוץ תקשורת לטובת האזרחים בעזה ושחרור החייל החטוף".

מיגדד נסע למשרד ראש ממשלת חמאס. "משם התקשר אליי מנכ"ל משרד ראש הממשלה של חמאס והודיע לי שבעוד חצי שעה יתקשר אליי מישהו מטעמם. כעבור חצי שעה התקשר ד"ר ראזי חמד, שכיהן כסגן שר החוץ ודובר ממשלת חמאס וכיועצם של איסמעיל הנייה ואחמד ג'עברי. הופתעתי שדיבר איתי בעברית טובה. אמרתי לו, אתה יכול לדבר איתי באנגלית או בערבית, והוא אמר, לא, אני אוהב לדבר עברית והציע לקיים שיחה עם האבא של החייל החטוף. אני זוכר שעמדתי ליד הטלפון והסתכלתי על הבנים שלי שהיו בגיל תיכון, לפני גיוס, וחשבתי שזה הדבר הכי אנושי שאפשר להציע להורים של גלעד שליט. לקח לי שלוש שעות להגיע אל נועם ואביבה. שאלתי אם ירצו לדבר עם בכיר חמאס, והם אמרו מיד, כמובן, אנחנו רוצים לדעת מה מצבו של גלעד".

אחמד ג'עברי בשחרור גלעד שליט (צילום: רויטרס)

עוד באותו יום התקיימה השיחה בין חמד לבין אביבה ונועם שליט. "למחרת הייתה להם פגישה עם ראש הממשלה, והם ביקשו שאפגש איתם לפני כן. נסעתי לירושלים, ישבנו על הדשא של הטיילת בארמון הנציב וסיפרתי להם עליי. אמרתי שאני מחויב לסייע להם ואלווה אותם ואעשה את כל מה שאוכל כדי להחזיר את גלעד הביתה חי".

מה אמר להם ראש הממשלה דאז אהוד אולמרט?

"אולמרט אמר להם שהם יודעים שגלעד שליט בחיים, אבל הם לא מוכנים לנהל משא ומתן עם חמאס. בינתיים החל המבצע הצבאי וחטיפת שני החיילים ללבנון וטילים ורקטות, וחמאס שבו ופנו אליי וביקשו הפסקת אש. אמרתי לראזי חמד, אם אני רוצה שמישהו יקשיב לי, אני צריך להביא אות חיים מגלעד. אחרת מה אעשה, אתקשר לאולמרט ואגיד לו, הייתה לי שיחה עם חמאס והם רוצים הפסקת אש? וראזי הסכים. הרמתי טלפון לדנה, בתו של אולמרט שהופיעה בהפגנה נגד **דן חלוץ** שאמר את המשפט המפורסם 'מכה לזה ברגל' ושאלתי אותה אם היא מוכנה להעביר מסרים מחמאס

יקוו בכנף, ושאלתי אותנו אם היא ומייד מוכנה להעביר מסוים מוזנאט לאביה. והיא אמרה, כמובן, אבל הוא לא יקשיב. אבל הוא הקשיב. וזה היה הערוץ שלנו. בכל פעם העברנו דרך דנה מסרים לאביה".

המסר הראשון היה מכתב בכתב ידו של גלעד. "אמרתי לחמאס, תביאו לי אות חיים, והם אמרו שהם מוכנים לשחרר קלטת וידיאו. נסעתי לרמאללה, אבל ראזי אמר שקלטת לא תצא בשלב הזה. אז אמרתי לו, אני רוצה מכתב בכתב ידו של גלעד, בלי תמורה, כי אני רוצה להוכיח לא רק שגלעד שליט בחיים, אלא שיש גם ערוץ שמוביל אליו. אז ראזי אמר, רעיון מעניין, תן לי לבדוק. וחזר ואמר, קיבלת, המכתב יגיע. למחרת התקשר ואמר, המכתב בדרך. עובר שבוע ועוד שבוע ושום מכתב לא בא. ואז הבנתי שח'אלד משעל עצמו מטיל וטו על המכתב ומעכב אותו.

"אז הלכתי לנועם שליט והצעתי לו לכתוב מכתב לח'אלד משעל כאבא לאבא, לא מכתב פוליטי, שאומר: אני רוצה לדעת מה קורה עם בני, אות וסימן האם הוא חי. זה היה סמוך לראש השנה ולרמדאן, ואנחנו הכנסנו משפטים מהקוראן על התייחסות לשבויים ותרגמנו לערבית, ושלחתי את המכתב לפקס של המשרד של חמאס בדמשק. אפילו התקשרתי לוודא שהוא התקבל ואישרו לי. כעבור יומיים קיבלתי טלפון מראזי חמד שסיפר שהמכתב הובא לנציגות המצרית בעזה".

הודעת למתאם השבויים והנעדרים דאז?

"שבוע לפני כן אולמרט מינה את עופר דקל למתאם השבויים והנעדרים. הוא היה סגן ראש השב"כ שרצה להיות ראש השב"כ והתפטר כי לא קיבל את התפקיד, ועתה קיבל את המינוי במקומו. התקשרתי אליו, הוא בא לירושלים וישבנו יחד. דקל אמר, תתעד כל מה שאתה עושה. עשיתי כדבריו ובזכותו יצא הספר 'לשחרר את גלעד' - הערוץ החשאי' (הוצאת כנרת זמורה ביתן). כשראזי הודיע לי שהמכתב בידי המצרים, התקשרתי לדקל. הוא התקשר למי שהתקשר, חזר אליי ואמר, גרשון, אין מכתב. התקשרתי שוב לראזי, והוא אמר, אני במו ידיי הבאתי את המכתב למצרים. כעבור שעתיים דקל התקשר ואמר, אכן יש מכתב. בדקו והוכיחו שהוא בכתב ידו של גלעד שליט, והנה היה לנו אות חיים וגם ערוץ תקשורת".

איך הרגשת?

"שמחה גדולה. למחרת שוב דקל התקשר. אמר לי, המצרים לוקחים אחריות וכל המ"מ יולג רוצח מפוררות ועל גורח ועלושו וגמרתו מצווו ועורר

על חינוך מילואים ומעורבות של גוים שלישי. אנו חיי, נצחיים, שגורים
ממשלתי מטעם המצרים יעבוד ישירות מול אולמרט. אבל אז התקשר אלי
נאדר, חבר מהשגרירות המצרית, ואמר, שמע גרשון, אל תקשיב לדקל, שים יד
על הדופק, ואם אתה לומד משהו תגיד, ואם אני אלמד משהו גם אני אגיד לך.
וככה שמרתי ערוץ פתוח מאחורי הקלעים בלי להפריע ובלי להתערב".

גלעד שליט בשבי (צילום: צילום מסך)

שישה חודשים לאחר החטיפה הניחו המצרים על השולחן הצעה מוסכמת על
חמאס לשחרור אלף אסירים פלסטינים בתמורה לגלעד שליט. ישראל סירבה.
חמש שנים לאחר מכן ישראל תאשר את אותה ההצעה, ושליט ישלם את
המחיר בשנות שביו הארוכות. "אולמרט הביא את ההצעה להצבעה ובעצמו
הצביע נגדה", אומר בסקין בצער. "החלו קרבות בין חמאס לפת"ח, הודחה
הרשות הפלסטינית מעזה, והמצרים הפסיקו את המשא ומתן על שליט
והתמקדו במשא ומתן בין פת"ח לחמאס. ונתניהו חזר לשלטון, ומינה את חגי
הדס, שהיה סגן ראש המוסד, רצה להיות הראש, לא קיבל את המינוי, התפטר
ומונה על ידי נתניהו להיות אחראי על השבויים והנעדרים".

זה נראה כמו דפוס, גם גל הירש רצה לכהן כמפכ"ל, לא הסתייע, ועתה

נתניהו מינה אותו לתפקיד.

"באותן שנים החל משא ומתן עם חיזבאללה על גולדווסר ורגב. עד הרגע האחרון חשבו שאחד מהם בחיים. אני זוכר שהסתכלתי על הארונות ותהיתי אם ככה נקבל את גלעד שליט. פניתי לחגי הדס כמה וכמה פעמים, ביקשתי שינצל אותי ואת הקשרים שלי, והוא אמר, אל תפריע. וגם למשפחת שליט אמר, אל תדברו עם בסקין. הוא מפריע".

ב־2009 הודיעו לבסקין מחמאס שגרהרד קונרד, המתווך הגרמני שסייע בעסקת גולדווסר ורגב, הניח על השולחן הצעה לעסקה. נתניהו כינס מסיבת עיתונאים והודיע שיש קווים אדומים ולא משחררים אסירים מסוימים מתוך הרשימה ומחכים להתייחסות חמאס. "לא קיבלנו תשובה, שוב המשא ומתן נתקע, וחצי שנה לאחר מכן ראזי מתקשר אליי ואומר, שלחתי לך כרגע הצעה חדשה. ואני מגיע הביתה ומקבל הצעה בפקס עם כמה סעיפים לחידוש המשא ומתן על פי המתווה הגרמני. אני מתקשר לקונרד והוא אומר לי, אל תפריע. אני שולח לו את ההצעה של ראזי, הוא לא מתייחס. אז שלחתי את ההצעה לאהוד ברק. אמרתי לו, אתה שר הביטחון, מדובר על חייל שלך, תהיה המבוגר האחראי פה ותקדם את זה. זו הזדמנות פז. ולמחרת אני מקבל ממנו תשובה שהעבירו את ההצעה לחגי הדס, שמטפל בנושא במשרד ראש הממשלה.

"רק שנה מאוחר יותר, כשדוד מידן מונה להיות מתאם השבויים והנעדרים במקומו של חגי הדס, וכבר עבדנו יחד, מידן הגיע אליי הביתה ואני הוצאתי והראיתי לו את הפקס ובו ההצעה שקיבלתי לפני שנה מראזי, ומידן כמעט נפל מהכיסא. הוא לא האמין שהייתה אפשרות לחדש את המשא ומתן שנתניהו הסכים לה עקרונית וחגי הדס ואהוד ברק לא עשו עם זה כלום. בזמן הזה שהתבזזו הם טרחו להגיד שוב ושוב, אנחנו הופכים כל אבן ועושים הכל כדי להחזיר את החייל הביתה, ולא עשו כלום. אפילו משא ומתן לא היה. כלום".

איך נוצר הקשר שלך עם מידן?

"כשחגי הדס הגיש את התפטרותו ומינו את מידן, סיפרתי לו על עצמי, והוא אמר, היום קיבלתי את התפקיד, אני אפילו לא יודע איפה אני יושב, תן לי לקרוא את החומרים ותחזור אליי כעבור שבועיים. ואז חידשתי את הקשר עם ראזי חמד, שכבר היה גם המתאם בין הזרוע הצבאית לזרוע המדינית של חמאס והתקרב מאוד לג'עברי. אמרתי לו, יש מישהו חדש בתפקיד, בוא ננסה לחדש את המשא ומתן. אמר לי, בסדר, ודיבר עם ג'עברי.

"אחרי שלושה שבועות, כשאני בכנס של האו"ם בדוחא, מידן מתקשר אליי ומבקש להעביר מסר לחמאס שאנחנו רוצים לקבל מגלעד אות חיים. אני מעביר את המסר לראזי, וכעבור שעה מקבל בחזרה תשובה מג'עברי דרך ראזי שיש היתכנות. אני מתקשר למידן, והאיש בהלם. ביקשו ממני להעביר עוד מסר, והפעם בהאזנה. ובדקו שאני מעביר את המסר כלשונו ומקבל תשובה ומעביר אותה כלשונה, ומידן עולה עם זה לראש הממשלה נתניהו ומודיע שיש קשר עם חמאס ומבקש אישור להפעיל אותו. ונתניהו הסכים, בתנאי שאף אחד לא יידע מזה חוץ מראש השב"כ והמוסד ועוד כמה בכירים בודדים. ככה התחלנו לעבוד".

הקשר חודש ובסקין נרתם בכל מאודו. היו טלפונים ומסמכים וחליפת הערות וראזי שמעביר אותן בפקס. "זה היה משא ומתן של בזאר מזרח תיכוני", מחיך בסקין. "ופתאום במסמך השישי בערך אני מקבל רשימה שהייתה נסיגה משמעותית מכל מה שהסכמנו עליו עד אליה, והופיעו בה שמות של המרצחים הכי גדולים. העברתי למידן והוא אמר לי, תניד לו שסירבתי לקבל את זה.

"באותו לילה נשברתי. שוחחתי עם ראזי שעתיים ואמרתי לו, בוא נשנה כיוון. אי אפשר ככה. זה ייקח חודשים. יש הרי אמון בינינו, אנחנו מדברים כבר שנים, אז בוא נשים את העמדות שלך, אני אשים את העמדות של ישראל, ונסכים לכתוב מסמך שהוא באמצע בין שנינו. וראזי הסכים. סיפרתי לדוד מידן, והוא אמר שחיוני שעל המסמך החדש תופיע הכותרת 'ההצעה לסגירת עסקת חילופי שבויים', כדי לחשק אותה. למחרת קיבלתי את המסמך בערבית ולהפתעתי ולשמחתי היו בה כמה פשרות שאפילו לא היו חלק מהסיכום שלנו".

מה למשל?

"הגרמני בנה קטגוריות של אסירים על פי חומרת מעשיהם. ל־50 המרצחים הכי גדולים הוא קרא 'ה־VIP', ועל פי ההסכם ישראל התחייבה לשחרר חצי מהם. אבל במסמך של ראזי הוא הוסיף שישראל היא זו שתבחר אותם, ושחמאס מסכים שהם יגורשו מהארץ לצמיתות".

ב־14 ביולי התקבל המסמך מחמד, ובסקין העביר אותה למידן, שהלך לנתניהו לקבל את אישורו. "מידן התקשר אליי ואמר לי, גרשון, זו פריצת הדרך". אז

קישרתי בינו לבין איש המודיעין המצרי נאדר, שהיה אחד הסגנים של עומר סולימאן, והם ביקשו את החתימה של ג'עברי על המסמך. ג'עברי, שהיה איש דת סגפן מאוד, סירב בתחילה. אז המצרים הזמינו אותו לקהיר, ופינקו אותו בטיול ג'יפים ובמסעדות פאר, ובגלל שבטיול הג'יפים המשקפיים כל הזמן קפצו לו, הקפיצו אותו לניתוח לייזר מתקדם לכמה שעות, והראו לו שיש חיים טובים ולא רק מוות.

"הם עשו עבודה מצוינת למרות שהיה פיגוע בסיני ורמדאן וחגים, ובסופו של דבר מידן נסע עם הצוות שלו למצרים, וג'עברי והצוות שלו היו שם וסגרו סופית את העסקה, ומידן חזר הביתה וצלצל אליי ואמר לי, גרשון, זהו, סגרנו. גלעד חוזר הביתה בעוד שבוע".

ואיך הרגשת?

"אי אפשר לתאר את ההתרגשות. התפוצצתי משמחה. בפגישה הראשונה שלי עם מידן, כשעוד לא הכרנו, מידן שאל אותי מה אני רוצה בתמורה לעזרה שלי. משרה? כסף? ואני אמרתי, חס וחלילה, אני רוצה רק דבר אחד, שביום שגלעד שליט יחזור הביתה, גם אני רוצה להיות שם בגבול עם מקבלי הפנים. זו בקשתי היחידה. אבל בלילה לפני שגלעד שליט חזר, מידן שוב התקשר. הוא אמר, גרשון, ניסיתי, אבל ביבי לא מסכים שגם אתה תהיה שם".

הוא חשש שתיקח לו את הקרדיט?

"אני לא יודע. ואני גם לא שומר טינה. כשאני מרצה על גלעד שליט, בכל מקום בעולם אני אומר שברגע שביבי החליט להחזיר את גלעד הביתה, הוא קיבל החלטה מנהיגותית, כי זה אומר שאתה שם את הערכים שלך בצד ומכריע נגד עצמך. כי הרי ביבי עצמו כתב שלא מנהלים משא ומתן עם מחבלים, אבל הערך שאנחנו לא מפקירים חייל גבוה יותר. אז אני אומנם אומר את זה, אבל נתניהו לא מנהיג. את זה ידעתי אז, ואת זה הרוב הגדול יודע היום".

זו הייתה עסקה טובה? רבים ממשוחררי שליט חזרו למעגל הטרור והרציחות, בתוכם גם אלה שיזמו את הטבח הנורא בשבת השחורה.

"לא, היא הייתה רעה. אבל היא הייתה הדרך היחידה להחזיר את החייל החטוף הביתה. ברור שהיא הייתה עסקה רעה. ארבעה אנשים שרצחו את בן הדוד שלנו ששון נוריאל שוחררו בעסקה הזאת. ביום השחרור, לפני ששליט חצה את הגבול, דיברתי עם אלמנתו של נוריאל. היא צעקה ובכתה ואמרה לי,

המנוולים האלה יוצאים למשפחותיהם וששון לא יחזור אל"י לעולם. היא הייתה בין אלה שהגישו בג"ץ נגד העסקה, ועד היום הילדים שלה לא מדברים איתי ועם אשתי".

מעטים היודעים שכל מי שהיה שותף לחטיפה ולשמירה על גלעד שליט חוסל על ידי ישראל. "אפילו ארבעת השומרים שהובאו במיוחד לעזה כדי לשמור עליו, וכמובן ג'עברי לא בין החיים, ישראל השיגה את כולם", אומר בסקין. "זוה המסר הכי חשוב שלנו, כל מי שמנסה לחטוף ולפגוע בשבויים, דמו בראשו".

אתה בקשר עם גלעד?

"כן. גם הייתי בחתונתו. ובשבת השחורה, כשפרצה מלחמת חרבות ברזל, כתבתי לו: 'אתה הולך לשמוע את השם שלך מוזכר הרבה מאוד. תזכור שאתה הקורבן ואתה לא אשם בכלום. אתה לא החלטת להיחטף ולא היית שותף להחלטות על השחרור, ובטח שלא החלטת מי ישתחרר ומי לא'".

כבר בשבוע הראשון למלחמה יצרו משפחות החטופים קשר עם בסקין. הוא, מצדו, יצר קשר מידי עם ראזי חמד. "שמעתי שהבית שלו הופצץ, אז כתבתי לו 'ראזי, אם פוצצו לך את הבית, אין חסינות לאף אחד בחמאס, כי הרי גלעד שליט חי בזכותך'. ושבוע לאחר מכן התברר לי שהוא בכלל לא בעזה אלא בבירות. הבן זונה הזה שקורא לעצמו דובר המלחמה אפילו לא נמצא עם המחבלים שנשלחו להילחם ולמות, ובני המשפחה הפריבילגים שלו ושל שאר ההנהגה נהנים ומוגנים במקום אחר".

בעיתונות הזרה תקפו גם אותנו על כך שהבן של ראש הממשלה ששולח חיילים לקרבות בישראל בעצמו מונן בארצות הברית.

"זה הרבה יותר מזה. עצוב שהנשיא ביידן בילה יותר זמן עם משפחות החטופים מאשר ראש הממשלה והשרים שלו".

איך לדעתך אפשר לעזור למשפחות?

"קטאר מארחת את כל הנהגת חמאס, ומהיום הראשון אני אומר שישראל צריכה לעמוד על כך שהאמריקאים ידרשו מחמאס לשחרר את הנשים, הילדים והזקנים מיד, ואם לא, הנהגת חמאס תגורש מקטאר. לאמריקאים יש יכולת להכריח אותם, כי הם יכולים להכריז על קטאר כמדינה תומכת טרור, זה איום ממשי שקטאר לא תעמוד בו אחרי שקנתה חברות בנאסד"ק והשקיעה רמונדווגל ומרוונת ליגורוס הגולומסווגדה. אגל גם ליגמרוקווגוס וש וגונוורמוס

בנוכח יאל זמכותנו / אי זו דואו ינפלאו זה. אבל גם / אנו יקאים יש אינסוטים
סביב הבסיס צבאי הגדול שלהם שם".

כיכר החטופים (צילום: אבשלום ששוני, פלאש 90)

והמצרים?

"גם הם ערוץ. בלילה שלפני שחרור שתי הנשים המבוגרות, התקשר אליי איש המודיעין המצרי בשגרירות וביקש את הטלפון של נציגות הצלב האדום בתל אביב. למחרת הנשים שוחררו. כל הצדדים, כולל חמאס, עסקו בשבועיים הראשונים בניסיון לקדם עסקה הומניטרית של שחרור הנשים, הילדים והזקנים, ואז הייתה כניסה קרקעית והקפיאו הכל".

וסנוואר?

"אין תסריט שבסוף המלחמה סנוואר בחיים. אבל היה לי דיון אתמול עם עזתי שפגש אותו והוא חושב שסנוואר לא מודע למצבו. הוא חושב שזה רק עוד סבב והוא יחיה וימשיך לשלוט בעזה. משימת חייו היא לשחרר את כל האסירים ואין מחיר אחר שהוא מוכן לתת תמורת החטופים".

אתה בעד או נגד עסקה כוללת, כולם תמורת כולם?

"אני חושב שזו העסקה היחידה האפשרית, וזו הדרך היחידה להחזיר את כל החטופים רחיים. מי שמצא עוד רחיים, מי שחלקו נהרגו והפגזות נזה

אידיאולוגיה טובה. להפוך את קדושת המוות לקדושת החיים, וזה במעשה מדיני".

עם כל הכבוד למעשה המדיני, בשבוע השלישי למלחמה קיים ראזי חמד מסיבת עיתונאים מתוקשרת בערבית. בסקין שמע ממישהו שזה קרה אחרי ש-17 מבני משפחתו נהרגו בהפגזות בעזה. מה שבטוח, זה היה אחרי שהד"ר פוצץ ראיון ב-CNN לאחר שנשאל על רצח חפים מפשע במיטותיהם והכחיש זאת. מול עשרות כלי תקשורת הצהיר חמד שארגון חמאס יעשה עוד מיליון 7 באוקטובר במטרה להשמיד את מדינת ישראל כי אין לה זכות קיום.

עוד באותו הערב בסקין כתב לו בפעם האחרונה: "זו הפעם האחרונה שאצור איתך קשר. אני לא חושב שיש בך את האומץ לענות לי, אבל אני מקווה שהמילים שלי ישקעו עמוק במוחך. אני חושב שאיבדת את השפיות ואת המוסר. חצית את הקו שבין אנושיות לאי־אנושיות. מעולם לא דמיינתי שתצדיק רצח של חפים מפשע, תינוקות, נשים, ילדים שנרצחו מול הוריהם. אתה והחברים שלך תשלמו את המחיר, אבל קודם מיליון פלסטינים ישלמו את המחיר של השנאה והפנטיות שלכם. אני לא רוצה לדבר איתך יותר לעולם. אתה לא ראוי לדבר עם אדם כמוני".